

Secundària
BambúLector

Guia de lectura adaptada
al model educatiu
de les competències
i les directrius de PISA.

Remei Barberà

Ara toca ser valenta. Montse Grases

Edith Zeltner

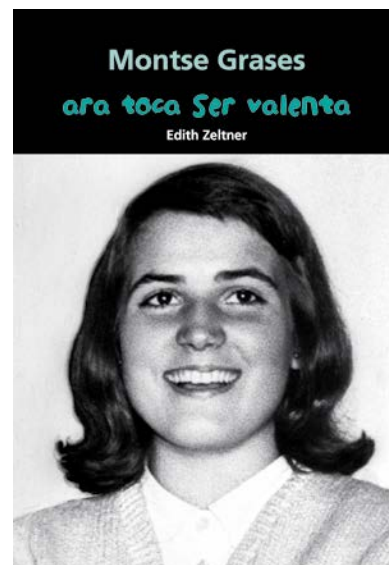
Nom

Centre

Abans de llegir

- 1 A la **coberta** del llibre hi ha el nom de la persona de qui s'ha elaborat la biografia, el títol del llibre, el nom de l'autora del text (originàriament en alemany) i una fotografia, en blanc i negre, de Montse Grases. Respon les preguntes.

- Com és la lletra del títol?
 - ☐ Més formal i seriosa que la de la protagonista.
 - ☐ Menys formal i seriosa que la de la protagonista.
- Quin adjectiu qualifica millor la imatge de la noia?
 - ☐ preocupada ☐ serena
 - ☐ enfadada ☐ plorosa
- Per què la fotografia és en blanc i negre?
 - ☐ Per l'època històrica en què transcorren els fets.
 - ☐ Per una intenció estètica del seu autor.

- 2 El **títol**, *Ara toca ser valenta*, aporta informació sobre els fets que s'explicaran al llarg del llibre. Relaciona cadascun dels significats del verb *tocar* amb l'exemple que li correspon i dedueix quin s'ajusta al títol.

1 Afectar el sentit del tacte.	a En el seu discurs <u>ha tocat</u> dos punts conflictius.
2 Rebre o cobrar.	b Des de quan <u>toques</u> el clarinet?
3 Afectar una cosa directament.	c L'he <u>tocat</u> amb el colze perquè se n'adonés.
4 Tractar un tema o qüestió.	d Tu ja has saltat: ara em <u>toca</u> a mi.
5 Treure del seu lloc.	e Amb el cap <u>tocàvem</u> al sostre.
6 Fer sonar un instrument musical.	f En el darrer sorteig ens va <u>tocar</u> la grossa.
7 Estar una cosa en contacte amb una altra.	g Les claus no són al seu lloc: qui les <u>ha tocadés</u> ?
8 Escaure en sort.	h Està acostumat a <u>tocar-ne</u> molts, de diners.
9 Una cosa, ser de l'obligació o càrrec d'algú.	i Convé que ens <u>toqui</u> una mica l'aire.

- L'accepció del verb *tocar* que forma part del títol del llibre és la número perquè

.....

.....

.....

- 3 Completa la informació sobre la distribució de continguts d'aquesta obra biogràfica.
- a El llibre consta de **capítols**, numerats i amb un títol explicatiu del contingut.
- b L'..... és a la pàgina, abans del quadern documental.
- c Al final del llibre hi ha el **quadern documental**: està format per pàgines, en les quals es divulguen aspectes relacionats amb Montse Grases, la seva família i la seva espiritualitat.
- 4 Entre l'índex i el quadern documental hi ha el llistat dels **títols** que pertanyen a la mateixa **col·lecció**. Classifica alguns dels noms dels protagonistes històrics d'aquestes obres biogràfiques: Maria Curie, J. R. R. Tolkien, Francesc Xavier, Joana de Lestonnac, Antoni Gaudí, Joan Pau II, Agustí, Johann Sebastian Bach, Maria Rosa Molas, Velázquez, Charles Darwin, Josepmaria Escrivà de Balaguer, Teresa de Jesús, Miguel de Cervantes, Joan Maria Vianney, Joan XXIII.

Sants	Papes de Roma	Científics	Escriptors
	Compositor	Arquitecte	Pintor

- 5 Llegeix atentament el text de la **contracoberta** i fes l'activitat.

*Montse Grases va viure només disset anys, però va tenir una vida intensa i exemplar en **devoció** i **fortalesa** d'esperit. Va afrontar la malaltia amb **valentia** i **serenor**, sempre amb el somriure contra el desànim. El 26 d'abril de 2016 el Papa Francesc va autoritzar la publicació del decret pel qual se la declara **venerable**.*

- Indica algun fet relacionat amb una malaltia teva o d'algun familiar que t'hagi fet patir i explica com vas superar-ho.

.....

.....

.....

Mentre llegim

Llegim de la pàgina 3 a la 34

- 1 Tot i que la biografia no és un gènere literari de ficció, també hi ha una intenció estètica, és a dir, es vol crear bellesa mitjançant les paraules. A la quarta línia del primer paràgraf de l'obra ja hi trobem una metàfora. Seguint l'exemple del quadre inferior, explica com s'ha format aquesta figura literària de la pàgina 3 del llibre.

COM ES FORMA UNA METÀFORA?

El substantiu *cos* habitualment es refereix al conjunt de les parts que componen la part central de l'organisme de l'home o un animal. A l'expressió *el cos del bosc* **canvia de significat** perquè un bosc no té cap ni cos sinó que es fa referència la part central del conjunt d'arbres, com si fos el seu cos. Una metàfora equival, doncs, a una **comparació implícita**, és a dir, se sobreentén.

Desembre del 1958. Fa dies que a la ràdio posen cançons de Nadal; pels carrers i places de Barcelona es respiren aires d'Advent: aparadors guarnits amb motius nadalencs, llumetes de colors, rius de gent pels carrerons de Ciutat Vella... (Pàg. 3)

- 2 La major part de la informació d'aquesta biografia ens arriba a través de la narració i el diàleg. La descripció és el tipus de discurs menys utilitzat. La primera vegada que es parla de la protagonista és quan es realitza la decoració nadalenca de la seva habitació. Completa la descripció de la Montse Grases i digues de quin tipus és.

Cal fixar-s'hi una mica per adonar-se que es tracta de la cambra d'una Des del llit, una noia adolescent d'aspecte però força dirigeix l'operació. (Pàg. 3) [...]

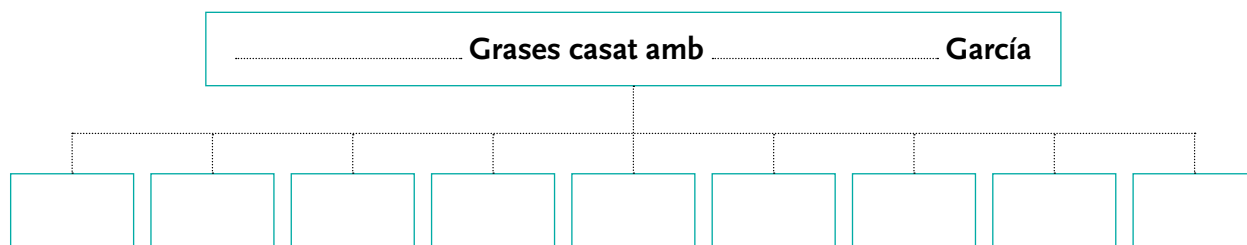
La noia que dirigeix l'escena es diu Montse Grases. Té els cabells llisos, amb un al front i una a cada orella. Les bosses que ha fet sota els ulls no s'adiuen gaire amb la seva mirada plena d'..... Des del juliol aquesta noia de anys sap que té un càncer al genoll. (Pàg. 4)

Hi ha tres classes de descripció:

PROSOPOGRAFIA	ETOPEIA	RETRAT
Descripció física (trets del cos, indumentària, gestos...)	Descripció psicològica (ideologia, caràcter, gustos...)	Descripció física i psicològica

- La descripció de les pàgines 3-4 és un/una

- 3 Al capítol 2 s'explica la formació de la família Grases-García. Consulta les pàgines 10-22 del llibre i completa l'arbre genealògic.

- 4 Quan l'Enric, l'estiu del 1956, va comunicar la seva decisió de fer-se capellà, la notícia va caure com una bomba. Llegeix el fragment del llibre en el qual s'explica com va reaccionar la Montse i fes l'activitat relacionada.

L'Anna Maria Suriol, que aleshores era la seva millor amiga del col·legi, comenta que a la Montse li queien les llàgrimes quan li va explicar la decisió del seu germà. En aquell mateix moment se li va llançar als braços. N'estava molt de l'Enric, la Montse, el respectava i l'admirava, però mai no havien parlat de coses «espirituals».

- Com reaccionaries tu si el teu germà gran et digués que ha sentit una vocació sacerdotal?

.....

.....

.....

- 5 Al capítol 3 la Montse també sent la crida a una vocació i s'assabenta que els seus pares també l'havien sentida anteriorment. Fixa't en l'exemple inferior i escriu en estil indirecte les oracions literals, entre cometes, que diuen la Rosa i el pare de la noia.

Exemple: «Estic a punt de passar de l'estil directe a l'estil indirecte.» → L'alumne va dir que estava a punt de passar de l'estil directe a l'estil indirecte.

- a «[...] t'has plantejat que aquest podria ser també un camí per a tu?» → Un dia, durant un curs de recés, la Rosa va dir a la Montse si

.....

- b «Ara ja som tots tres a l'Opus Dei» → Quan la Montse, boja d'alegria, va comunicar que volia esdevenir numerària de l'Opus Dei, el seu pare va treure una ampolla de cava i, a l'hora de brindar, va dir que

.....

Mentre llegim

Llegim de la pàgina 35 a la 58

- 1 Llegeix el fragment del capítol 4 i marca (X) el tipus de narrador de la biografia. Després explica amb les teves paraules els motius que te l'han fet triar.

La Montse s'ocupava de tot cor i amb regularitat de les seves amigues. I li feia molta il·lusió quan comprovava que aquesta estimació era recíproca. Se sentia colpida a difondre la fe en Jesucrist i en l'Església. Això era una cosa que tenia molt ficada a dins i pertanyia a la seva personalitat, i ningú s'ho agafava malament.

Narrador intern (1a persona)	Protagonista	El personatge principal relata els fets.	
	Testimoni	Un altre personatge explica els fets.	
Narrador extern (3a persona)	Omniscient	Té un coneixement absolut de tot.	
	Observador	Només explica allò que pot veure i sentir.	

- Es nota que és un narrador en

.....

- 2 Abans d'arribar a un diagnòstic mèdic clar, la Montse va passar per diferents etapes. Ordena adequadament els fets que es van anar succeint.

Un cirurgià traumatòleg li va retirar el guix.	
Un ortopeda va concloure que patia reuma.	
La biòpsia confirmà que era un càncer maligne.	
El metge de capçalera li receptà vitamines.	
La Montse començà la radioteràpia.	
Un nou metge esmentà la paraula <i>tumor</i> .	
La Lia es va adonar que la Montse anava coixa.	
Li van posar un guix des del maluc fins al taló.	
El vell metge de la família li aconsellà repòs.	
Una punció al genoll va descartar el reuma.	

- 3 Un moment especialment emotiu de l'obra és quan els pares de la Montse li diuen la veritat sobre el seu genoll, després d'unes vacances a Seva, l'estiu de l'any 1958. Ordena les lletres que formen les paraules de la noia.

- Quan el pare li va dir que patia sarcoma d'Ewing, tumor maligne incurable, ella preguntà:

I I S M E S N E T L S A I L A L M C A A?

- En una conversa amb la Lia, la directora de Llar, la Montse li comunicà la seva nova jaculatòria:

O N B É U D..., T C E I S D E R A P A P R A!

- 4 Al capítol 5 la protagonista de la biografia viu la malaltia sense dramatisme; fins i tot fa un viatge a Roma. Va a veure el Sant Pare, Joan XXIII, i hi coneix el fundador de l'Opus Dei, Josepmaria Escrivà de Balaguer. Llegeix el fragment del llibre en el qual s'explica com va anar el comiat i fes l'activitat relacionada.

Quan es va acomiadar del fundador de l'Opus Dei —que aquells dies va seguir molt de prop el que feia la Montse—, li va voler donar la seva benedicció sacerdotal, i ella va iniciar el gest d'agenollar-se. Però monsenyor Escrivà no li va deixar fer, li posà les mans sobre el cap i li va fer el senyal de la creu al front. «Montse», li va dir en veu baixa, «si et fa mal, no t'oblidis d'oferir-ho i recorda't en aquell moment de l'Església, dels teus pares, dels teus germans, de l'Opus Dei, i resa també per mi!».

La Montse va tornar de Roma esgotada, però amb uns records meravellosos.

- Al vol d'anada a Roma la Montse havia pensat: «Ara, quan tot començava a ser tan bonic, s'acaba per a mi». Reflexiona-hi i explica d'on creus que devia treure les forces per tirar endavant.

Mentre llegim

Llegim de la pàgina 59 a la 76

- 1 Des que va tornar de Roma, la malaltia es va accelerar. Completa els enunciats que expliquen com van anar els fets.
- 1 I és que ella mateixa comprovava en el seu propi cos que [...] el és un bé preciós.
- 2 Al moment de la Missa la portaven a l', que aquells dies estava ple de gom a gom...
- 3 Després del 8 de desembre ja va haver de passar molt de temps al
- 4 Poc abans de Nadal van començar una nova
- 5 «Deixa-ho córrer, Montse», va dir [el metge], «no crec que aquest de cavall faci res».
- 6 Les primeres setmanes de l'any 1959 la Montse va ser com un, que atreia parents i amics.
- 7 Malgrat els dolors que patia es preocupava de la
- 8 El capellà que en aquell temps anava a veure-la regularment explica que la Montse per les persones que anaven a visitar-la.
- 9 No va voler prendre medicaments contra el
- 10 La Montse tenia una petita de butxaca on cada dia al vespre apuntava el que havia tret del seu examen de consciència.
- 2 De la mateixa manera que la Montse havia après a santificar el «treball» —en el seu cas: les classes i l'estudi—, al llarg del llibre hem anat coneixent altres mostres de l'espiritualitat de l'Opus Dei. Explica amb les teves paraules en què consisteix i per què s'anomena així el concepte inferior i com ho va aprofitar la Rosa, l'amiga de la Montse.

Viure la unitat de vida

- 3 Durant les llargues nits d'insomni, en les quals el dolor atacava i semblava envair-ho tot, la Montse mirava contínuament uns paperets que hi havia a sobre de la tauleta de nit on hi havia escrits noms de persones. Escriu les intencions per les quals aquestes persones havien demanat que la noia oferís els seus dolors.

<<

>>

- 4 La Montse encara va empitjorar més. La metàstasi als pulmons li causava unes tremendes dispnees. El vocabulari del llibre és, generalment, entenedor però també hi ha exemples de mots més tècnics. Associa cada mot especialitzat amb la seva definició.

1 Metàstasi

a Sensació de dificultat de la respiració associada a un augment de l'esforç per respirar.

2 Dispnea

b Aparició d'un procés patològic, infecció o tumoral, en un punt de l'organisme, com a resultat de la translació d'un procés idèntic preexistent en algun altre lloc no contigu.

- 5 A les últimes pàgines de l'obra la Montse afronta el final de la malaltia amb la valentia que ha anat demostrant al llarg de la biografia. Marca (X) quins fets sí que s'hi expliquen.

☐ La Montse Grases va voler rebre la unció dels malalts mentre encara mantenia la consciència.☐ Perquè els seus pares no patissin, ella no preguntava com devia ser «allà dalt».☐ El Diumenge de Rams va estar molt nerviosa i repetia les jaculatòries a plena veu.☐ L'operació de canviar l'embenat ara feia molt de mal i ella ja no podia ni somriure.☐ La Rosa, durant l'última visita a la Montse, es va espantar perquè semblava un esquelet vivent.☐ Al matí del Dijous Sant, la Montse encara va poder rebre la comunió i resar l'àngelus.☐ Els pares la van amortallar amb un llençol blanc i l'enterrament va ser l'endemà mateix.☐ Les restes mortals de la Montse reposen a la cripta de l'oratori del col·legi major universitari Bonaigua, a Barcelona.

Quadern documental

- 1 Escriu el títol que correspon a cadascun dels apartats del quadern documental que es troba al final del llibre: La Montse troba la seva vocació // Quan Tu vulguis, com Tu vulguis, i de la manera que Tu vulguis // Cronologia de la vida de Montse Grases // La Montse emmalalteix de càncer // Camí a la santedat // La família Grases // L'espiritualitat de l'Opus Dei // Enfrontar-se a la mort // La vida a Barcelona // I com era la Montse?

.....
Explicació de com es va formar la família nombrosa i descripció de l'ambient que s'hi vivia.

.....
Descripció del caràcter i de les aficions de la noia protagonista de la biografia, Montse Grases.

.....
Llistat per anys (des del 1941 fins al 1959) dels fets principals de la vida de la noia.

.....
Plànol de Barcelona amb indicació d'alguns llocs relacionats amb la vida de Montse Grases.

.....
Exposició de la doctrina de Sant Josepmaria Escrivà de Balaguer sobre la santedat.

.....
Exposició de les activitats d'un centre de l'Obra: en aquest cas, Llar, on anava la Montse Grases.

.....
Exposició sobre les característiques i el tractament del sarcoma d'Ewing, malaltia de la noia.

.....
Reflexions sobre la terrible experiència de lluitar contra la mort.

.....
Llistat de les virtuts principals del caràcter de la protagonista de la biografia, Montse Grases.

.....
Exposició de les circumstàncies de la mort de la noia i els passos del procés per ser sant o santa.

- 2 A l'apartat en què s'explica la malaltia de la Montse, es reproduïxen unes paraules del seu germà, el sacerdot Enric Grases. Llegeix aquesta citació sobre el dolor i respon la pregunta inferior.

«Unes persones es deixen guanyar pel dolor, i el dolor les destrueix, les condueix a l'odi i a la desesperació, a la rebel·lia de vegades, fins i tot acaben separant-se de Déu. La Montse va tenir la valentia de mirar el dolor cara a cara i als ulls: “Tu ets el dolor”, va pensar, “però jo podré amb tu. No podré aixecar-me d'aquest llit, però des d'aquí lluitaré tant com pugui, em serviré de tu per guanyar. Aquest dolor em servirà per estimar, serà la meua nova forma d'estimar”.»

- Pensa en el tema i redacta un escrit on expliquis en què consisteix la victòria de la noia.

- 3 Relaciona cadascun dels quatre passos del procés de canonització amb la seva explicació.

Servent/serventa de Déu	a	1	Una comissió de teòlegs consultors analitza les declaracions dels testimonis que van conèixer el servent/serventa de Déu. El Sant Pare autoritza la promulgació del <i>Decret d'Heroïcitats de Virtuts</i> .
Venerable	b	2	La Congregació per a les Causes dels Sants examina un segon miracle, que ha d'haver succeït en una data posterior a la Beatificació. El Sant Pare, amb els antecedents anteriors, aprova el Decret de Canonització.
Beat/beata o Benaurat/benaurada	c	3	El Bisbe diocesà i el Postulador de la Causa demanen iniciar el procés de canonització. I presenten a la Santa Seu un informe sobre la vida i les virtuts de la persona.
Sant/santa	d	4	Cal provar la fama de santedat del venerable i la realització d'un miracle atribuït a la seva intercessió. Metges perits i teòlegs analitzen el cas. El Sant Pare aprova el Decret de Beatificació.

Després de llegir

- 1 Marca amb una creu si les afirmacions següents són vertaderes (V) o falses (F).

	V	F
Els pares de la Montse es van conèixer i es van enamorar després de la Guerra Civil.		
Dels nou fills que va tenir el matrimoni Grases-García, la Montse era la més gran.		
El pare de la Montse es va interessar per l'Opus Dei abans que la seva esposa.		
La mare de la Montse va portar-la a Llar, centre juvenil, quan la noia tenia quinze anys.		
Acabada l'escola obligatòria, la Montse va matricular-se a l'Escola d'infermeria.		
La noia va decidir fer-se numerària de l'Obra sense saber que els pares ja hi pertanyien.		
Confirmat el diagnòstic d'un tumor maligne, van començar les sessions de radioteràpia.		
Abans que la seva salut empitjorés, la Montse va fer un viatge a Lourdes.		
Montse Grases García va morir al migdia del Dijous Sant de l'any 1959.		
L'any 2016 el Papa Francesc autoritzà la publicació del decret que la declara venerable.		

- 2 Ara toca ser valenta és una obra de prosa literària, concretament una biografia. Afegeix les vocals que falten a la taula que mostra els subgèneres de la narrativa i escriu dos exemples concrets de l'obra que demostrin el subgènere al qual pertany.

NARRATIVA: relat en prosa del desenvolupament d'un fets (reals o ficticis)		
Narrativa de ficció		Narrativa de no-ficció
Culta	Popular	
• N__v__l__l__	• R__nd__ll__	• __ss__ __g
• C__nt__	• Ll__g__nd__	• B__ __gr__f__ __
	• F__ __l__	• D__ __t__r__
		• M__m__r__ __s

Biografia: obra narrativa sobre la vida d'una persona escrita amb l'objectiu de destacar-ne el protagonisme en la vida pública i en activitats diverses (professionals, creatives...)

Exemple 1

Exemple 2

- 3 Poc després de la mort de la Montse, les paraules de la seva mare als qui havien anat a resar a la vora del seu llit van commoure els presents. Llegeix-les atentament i respon les preguntes.

Tot i que la Montse encara era molt jove, havia entès molt bé el que volia dir estimar. Estava molt enamorada, enamorada de Déu. En aquest amor havia trobat el sentit de la vida. I és per això que resava i es donava als altres i obeïa i lluitava. He pogut comprovar com cada dia s'acostava més a Déu, perquè constantment s'esforçava, dia rere dia... I tot això, perquè estava enamorada.

- a Quin efecte s'aconsegueix amb els mots destacats en negreta, exemple de la figura literària anomenada polisíndeton (repetició d'una conjunció en un enunciat)?

- b Quina conclusió podem extreure de les paraules expressades per la mare de la Montse i que serien la idea central del llibre?

- 4 Aquesta biografia parla de diferents valors, entre els quals hi ha la responsabilitat, la paciència i la generositat. Llegeix els tres paràgrafs següents i digues quin d'aquests valors il·lustra cada un.

TEXT A (pàgines 44-45)	VALOR
<i>Aquells pocs metres [el camí fins a l'hospital era curt] se li van fer infinitament llargs; la Manolita es mossegava els llavis mentre la Montse s'arrossegava al seu costat. No es queixava gens però tenia la cara desfigurada pel dolor.</i>	
TEXT B (pàgina 60)	VALOR
<i>[...] una estudianta va entrar i li va preguntar a la Montse: —Està lliure aquesta cadira? I la Montse va contestar somrient: —Oh i tant! —I es va abaixar la cama amb les dues mans per deixar-la a terra.</i>	
TEXT C (pàgina 62)	VALOR
<i>«Hi ha tanta gent que necessita oració. Com vols que prengui pastilles i que deixi patir Jesús tot sol? A més, aquestes pastilles costen molts cèntims, i els pares ja n'estan gastant molts per causa meua».</i>	

Fitxa del llibre

Títol de l'obra:

Autora:

Traductor:

Col·lecció:

Editorial:

Persones presents a la biografia

- Llegeix els fragments extrets de l'obra i escriu el nom de la persona que els diu.

“Montse, ara el teu càncer passa per davant de la meva poliomielitis. Hi aniré i resaré per tu.”

.....

“L'any que ve marxo de casa, vull fer-me capellà.”

.....

“Bonica, saps què faré? T'explicaré alguna cosa del Cel. Allà tindràs sempre un somriure tan bonic...”

.....

“La teva mare i jo podem resar per tu, però la decisió només pot sortir de tu.”

.....

“Quan em mori, m'agradaria molt que ningú no estigués trist. Vull que tots els qui conec estiguin contents.”

.....

“Estem al teu costat, Montse. Tu saps prou bé com t'estimem la teva mare, el teu pare, jo... D'això no en tens dubtes, oi?”

.....

Temes

- Completa els temes de la biografia: *vida, vocació, fortalesa*.
 - La d'ànim davant les dificultats.
 - Una curta però intensa.
 - La de servei dels laics.

Fets

- Escribe los hechos que t'han impactat més de la biografia de Montse Grases.

Valoració del llibre

- El llibre t'ha semblat...

☐

Molt bo

☐

Bo

☐

Regular

- Entre els diferents gèneres literaris, la biografia ha estat un dels més conreats des de l'antiguitat. Reflexiona sobre la biografia que has llegit i escriu dues característiques de la noia que, segons tu, la fan singular.

- Continua l'oració de maneres diferents: "Et recomano *Ara toca ser valenta* perquè..."

- ---
- ---

Editorial Casals
bambulector.cat